

Lainsäädännön arviointineuvosto

Lausunto Dnro: VN/24212/2021/VNK-02

11.10.2021

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto liikenne- ja viestintäministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Esitysluonnos vaarallisten aineiden kuljetuksesta on kauttaaltaan hyvin valmisteltu. Luonnoksen perusteella saa hyvän käsityksen lain muuttamisen tarpeista, sääntelyn tavoitteista ja keskeisistä esityksistä. Eri vaihtoehtoja sääntelyn toteuttamiseksi on arvioitu luonnoksessa. Esitystä on havainnollistettu esimerkeillä ja tilastotiedoilla, jolloin tekninen asiakokonaisuus konkretisoituu myös asiaa vähemmän tunteville. Vaikutuksia on arvioitu kattavasti ja viranomaisvaikutuksia Liikenne- ja viestintävirastolle on arvioitu esimerkillisen hyvin.

Esitysluonnoksen keskeisimmät kehittämiskohteet ovat:

- i) Esitysluonnoksessa tulisi käsitellä, millaisia kielteisiä ympäristövaikutuksia uusilla säädöksillä kyetään estämään aiempaa tehokkaammin.
- ii) Kustannuksia yrityssectorille tulisi arvioida tarkemmin.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos vastaa pääosin säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1 Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki. Samalla voimassa oleva vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki kumottaisiin ja 20 esitettävään lakiin liittyvää lakia muutettaisiin.

Laissa säädettäisiin vaarallisten aineiden kuljetuksen turvallisuudesta tiellä, rautatiellä ja muussa raideliikenteessä, ilma-aluksessa sekä kappaletavaran kuljetuksessa Suomen vesialueilla ja Suomen vesialueiden ulkopuolella. Lain tarkoitus olisi ehkäistä ja torjua vahinkoa ja vaaraa, jota vaarallisten aineiden kuljetus saattaa aiheuttaa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Laki sisältäisi säännökset eri kuljetusosapuolten vastuista sekä viranomaisten tehtävistä ja toimivaltuuksista. Laissa olisi myös säännökset esimerkiksi turvallisuusneuvonantajasta, ajoneuvon hyväksyntöjä myöntävän ja katsastuksia suorittavan henkilön pätevyysvaatimuksista, tarkastuslaitoksista ja niiden tehtävistä, pakkaus-ten, säiliöiden ja irtotavarakonttien valmistukseen ja rakenteeseen liittyvistä vaatimuksista sekä vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyviin turvauhiin varautumisesta ja turvatoimista.

Vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki uudistettaisiin siten, että lain rakenne, sääntelykonkronaisuudet ja alemman asteisten säädösten ja määräysten valtuussäännökset olisivat nykyistä selkeämmät, tarkkarajaisemmat sekä johdonmukaisemmat. Asetustasoisia säännöksiä siirrettäisiin lain tasolle perustuslain edellyttämällä tavalla. Lailla myös täsmennettäisiin nykyisiä valtuuksia antaa

asetuksia ja annettaisiin Liikenne- ja viestintävirastolle valtuuksia antaa määräyksiä yksityiskohtaisista ja teknisluonteisista asioista. Esityksessä otettaisiin huomioon vaarallisten aineiden kuljetuksia koskevat kansainväliset sopimukset ja EU:n lainsäädäntö.

2 Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto pitää hyvänä käytäntönä, että perusteluja lain muuttamiselle, asian nykytilaa, tavoitteita ja keskeisiä esityksiä on kuvattu tiiviisti ja ymmärrettävästi. Asiakokonaisuus on hyvin tekninen, mutta asian esittelyn perusteella myös asiaan vähemmän perehtynyt lukija saa riittävän yleiskäsityksen asiasta. Säännöskohtaisissa perusteluissa on puolestaan kuvattu lain soveltamisen monia teknisiä yksityiskohtia, jotka ovat tärkeitä lainkäyttäjille. Tämä jaottelu yleisempään kuvaukseen ja yksityiskohtaiseen lain soveltamiseen vastaa hyvin myös hallituksen esityksen laatimishjettä.¹

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on havainnollistettu aihetta muun muassa kuvaamalla esimerkkejä vaarallisista aineista ja niiden kuljetusvolyymeistä sekä esittämällä tilastoja onnettomuuksista, vaaratilanteista ja valvonnan havaitsemista puutteista. Nämä tiedot konkretisoivat teknistä asiaa.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu riittävällä tarkkuudella vaarallisia aineita kuljettavien yritysten lukumääriä eri sektoreilla. Esityksessä tulisi lisäksi kuvata, millaisia kuljetusyritykset tyypillisesti ovat kokoluokaltaan ja kuinka paljon joukossa on PK-yrityksiä.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on pohdittu erilaisia sääntelyvaihtoehtoja ja perusteltu valittu linja.

Arviointineuvosto katsoo, että asiaa on esitysluonnoksen perusteella valmisteltu huolellisesti. Myös lausuntopalautetta on käsitelty melko laajasti ja palautteen perusteella tehdyt muutokset on selostettu esitysluonnoksessa. On myönteistä, että esitykseen on kyetty nivomaan mukaan käytännössä saatuja kokemuksia ja muiden maiden lainsäädäntöä, jolloin ne eivät jää irralliseksi informaatioksi.

Arviointineuvosto pitää tärkeänä tukea ja seurata uudistuksen toimeenpanoa ja toteutumista kuljetusalan käytännöissä. Esitysluonnoksessa on tähän liittyen mainittu lain toimeenpanon tehostaminen viranomaisille, kuljetusyrityksille ja matkustajille järjestettävällä tiedotuksella ja koulutuksella. Koulutus-, tuki- ja neuvontatehtävät on myös huomioitu Liikenne- ja viestintäviraston kustannuksissa.

Arviointineuvosto katsoo, että vaikutusarvioiden otsikoinnin tulisi vastata säädösvaikutusten arviointiohjeen² otsikointia sisältäen mm. yhteiskunnalliset vaikutukset ja ympäristövaikutukset.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

*Arviointineuvosto toteaa, että esitysluonnoksessa on annettu kustannusarvio yritysten sisäisen pe-
lastussuunnitelman tekemisestä ja suunnitelman päivittämisestä. Lisäksi on kuvattu muita vähäisempiä hallinnollisia tehtäviä yrityksille. Esitysluonnoksessa tulisi arvioida vaihteluvälillä kokonaiskustan-*

¹ Hallituksen esityksen laatimishjeet. <http://helo.finlex.fi/>

² Säädosohjeiden vaikutusten arviointi: Ohjeet. Oikeusministeriön julkaisu 2007:06 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/76082>

nuksia yrityskentälle. Työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskuria voinee hyödyntää laskelmien tekemisessä. Lisäksi tulisi arvioida sääntelyä erilaisten yritysten kannalta, etenkin PK-yritysten näkökulmasta.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä tulisi lyhyesti kuvata, onko uudella sääntelyllä olennaista vaikutusta kuluttajille esimerkiksi vaarallisten aineiden hintojen osalta.

Arviointineuvosto katsoo, että kunnille aiheutuvia määrällisiä kustannuksia reittirajoituspäätösten hakemisesta on kuvattu riittävästi.

2.3 Viranomaisvaikutukset

Arviointineuvosto pitää esimerkillisenä Liikenne- ja viestintäviraston viranomaisvaikutusten kuvausta. Esitysluonnoksessa on selostettu keskeiset tehtävät, niihin tarvittavat resurssit ja lopuksi on koottu pysyvät ja kertaluonteiset henkilötyömuutokset ja kustannukset taulukkoon. Taulukon perusteella saa helposti käsityksen kustannusten kokoluokasta.

Muille valvontaviranomaisille arvioidaan aiheutuvan lisää tehtäviä tehostuvasta yhteistyöstä ja jonkin verran kustannuksia valvontasuunnitelmista.

Arviointineuvosto katsoo, että muiden viranomaisten osalta tulisi antaa karkea arvio kustannuksista vaihteluvälillä. Esityksestä tulisi ilmetä, yltävätkö muiden viranomaisten yhteenlasketut kustannukset todennäköisesti Liikenne- ja viestintäviraston kustannusten tasolle vai jäävätkö ne kokonaisuudessaan virastoa matalimmiksi.

2.4. Ympäristövaikutukset

Esityksen tavoitteiden arvioidaan vaikuttavan myönteisesti ympäristön tilaan. Esitysluonnoksessa sivutaan pohjavesialueita ja mainitaan vuotojen ja paloriskien vähentäminen, mutta ei käsitellä ympäristövaikutuksia.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa tulisi käsitellä, millaisia kielteisiä ympäristövaikutuksia uudella sääntelyllä kyetään estämään aiempaa tehokkaammin. Esityksen tavoitteet ja esityksen kokonaisuus huomioiden ympäristövaikutukset ovat olennaisia vaikutuksia. Esitysluonnoksessa tulisi kuvata vaikutusketjuja, joilla on vaikutusta esimerkiksi pohjavesialueiden puhtaana säilymiseen tai räjähdystilanteiden ja vaarallisten aineiden vuotojen ennaltaehkäisyyn.

2.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on tuotu esiin sääntelyn vaikutukset perusoikeuksiin ja muun muassa terveelliseen ympäristöön. Esityksessä on käsitelty sanktioiden uudistamista ja sen vaikutuksia yksilön perusoikeuksiin. Lisäksi työturvallisuuden ja tieliikenneturvallisuuden edellytysten parantamista on kuvattu lyhyesti.

3 Muut asiat

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu vaarallisten aineiden kuljetusta koskevasta esitysluonnoksesta, jonka liikenne- ja viestintäministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 22.9.2021. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos vastaa pääosin säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta.ⁱ Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 11. lokakuuta 2021

Leila Kostiainen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Meri Virolainen

Arviointineuvos, arviointineuvoston sihteeri

ⁱ 1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäsehdotuksia esitysluonnokseen.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos vastaa pääosin säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitystä täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa osittain säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos on puutteellinen säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeen näkökulmasta. Esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

5. Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on merkittäviä puutteita. Esitysluonnoksen pohjalta ei todennäköisesti pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke voidaan jättää pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.